



# FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

## Prezentarea Memoriilor dlui Mircea Snegur la Academie



Pe 24 ianuarie curent, la Academia de Administrare Publică, a avut loc prezentarea Memoriilor „Labirintul destinului”, semnate de primul Președinte al Republicii Moldova, Mircea SNEGUR, Doctor Honoris Causa al Academiei de Administrare Publică. Evenimentul a avut drept generic „Omul, omul de stat și Președintele Mircea SNEGUR”.

În luarea sa de cuvânt, rectorul Academiei de Administrare Publică, Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar, a menționat faptul că în aceste volume este înmănunchată înțelepciunea generațiilor de moldoveni basarabeni nu numai din câmpia Sorociei, de unde și trage obârșia autorul, dar și din întreaga noastră Moldovă. Mii de pagini de text, scrise pe parcursul unui deceniu și jumătate, nu numai că însumează importante documente istorice, dar dezvăluie și un har de povestitor al celui care le-a scris. Totodată, în opinia rectorului Academiei, autorul reușește o îmbinare a amintirilor și faptelor reale ale istoriei noastre moderne prin prisma unor analize și viziuni proprii. Memoriile lui Mircea SNEGUR prezintă interes nu numai pentru savanți și specialiști, dar și pentru cercurile

largi de cititori, inclusiv pentru cadrele didactice, doctoranzii și studenții-masteranzi ai Academiei de Administrare Publică.

La conținutul și valoarea lucrării s-au referit Dumitru ȚĂRA, director-editor și redactor-șef al Memoriilor, deputații în Parlamentul Republicii Moldova Tudor DELIU și Iurie ȚAP, directorul Departamentului studii superioare de master al Academiei, Ion DULSCHI, doctor, conferențiar universitar, Mihai MANEA, șef Secție activitate editorială a Academiei, doctoranzii Nighina AZIZOV și Oleg GRAUR, studentul-masterand Andrei VOICA.

Vorbitorii au apreciat la justa valoare truda și harul autorului de a așterne pe hârtie evenimentele din perioada renașterii noastre naționale și a devenirii statului Republica Moldova, îmbinându-le cu elemente autobiografice. Majoritatea dintre ei sunt martori oculari ai evenimentelor descrise și au subliniat obiectivitatea redării acestora. În opinia lor, Memoriile prezintă o adevărată sagă și o valoare pentru știința istorică.

Autorul volumelor de memorii și-a exprimat recunoștința pentru aprecierile muncii sale

(Continuare în pag. 4)

În perioada 30 ianuarie – 3 februarie 2017, la Academia de Administrare Publică are loc sesiunea de susținere publică a tezelor de master, învățământ cu frecvență redusă, la următoarele programe: Administrare publică, Anticorupție, Management, Management informațional în administrația publică și Relații internaționale. Pentru cei 245 de masteranzi, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, ai altor instituții, precum și ai sectorului real al economiei

cei 2,5 ani de studii de masterat, o etapă importantă pentru fiecare dintre ei de a se afirma ca adevărați profesioniști în serviciul public al țării, dar și în alte domenii de activitate.

După cum a menționat dl Ion DULSCHI, director al Departamentului studii superioare de master, doctor, conferențiar universitar, pentru a-i ajuta pe masteranzi să elaboreze tezele în conformitate cu cerințele zilei de azi și a asigura calitate înaltă a lucrărilor, la dispoziția lor a fost pus Îndruma-

## Susținerea tezelor de master



ei, această perioadă constituie o săptămână încordată, fiecare fiind pregătit să încheie merituos

rul metodic privind elaborarea tezelor de master. O particularitate

(Continuare în pag. 4)

## SUMAR

Prezentarea cărților de memorii .....	1, 4
Oficial.....	2
Cooperare internațională.....	3
Discursul Ambasadorului SUA.....	5
Strategii și reforme.....	6
Administrația publică locală.....	7
Buna guvernare locală.....	8
Întrebați, răspundem.....	9
În lumea științei și a tehnicii.....	10
Dura lex, sed lex.....	11
Diverse.....	12

## Întrevedere Igor Dodon – Pirkka Tapiola

Președintele Republicii Moldova, Igor Dodon a avut o întrevedere cu Excelența Sa Pirkka Tapiola, șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova.

Igor Dodon a apreciat și a acceptat invitația diplomatului european de a



efectua a doua vizită oficială, la Bruxelles, în perioada 6-9 februarie, curent.

În cadrul vizitei, sunt planificate mai multe întâlniri la nivel înalt cu reprezentanții Comisiei Europene, ai Consiliului European, cu alți oficiali de rang înalt din UE.

De asemenea, a fost solicitat să fie organizată o întrevedere cu conducerea NATO.

„Vom discuta despre relațiile bilaterale, implementarea Acordului de Asociere cu UE, dar și despre deficiențele și lacunele care sunt evidente după doi ani de implementare”, a menționat Igor Dodon.

Totodată, Igor Dodon a transmis dlui ambasador proiectul Memorandumului privind cooperarea dintre Comisia Economică Euroasiatică și Republica Moldova, acord pe care Președintele intenționează să semneze cu Uniunea Euroasiatică și care nu contravine Acordului de Asociere cu UE.

„Moldova trebuie să mențină relații bune cu UE, să stabilească un parteneriat strategic cu Federația Rusă, să colaboreze și cu Estul, și cu Vestul în interesele cetățenilor Republicii Moldova”, a conchis Igor Dodon.

Pe lângă instituția prezidențială se creează Consiliul Societății Civile, așa cum a menționat anterior șeful statului, Igor Dodon. Participarea activă a societății în procesul decizional va fi una din prioritățile de bază pe durata mandatului de președinte.

Deschiderea și orientarea spre un dialog continuu și un nou model de guvernare bazat pe principii de coparticipare și comanagement, prin schimb de idei, expertiză și implicare, pot genera inițiative de o valoare adăugată semnificativă.

Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei s-a întrunit în prima sesiune din anul 2017 în perioada 23-27 ianuarie, la Strasbourg. Delegația parlamentară a Republicii Moldova participă în următoarea componență: Valentina Buliga, președinta delegației, Liliana Palihovici, Maria Postoi-co, Alina Zotea, Valeriu Ghilețchi.

Printre subiectele discutate de membrii APCE în cadrul sesiunii curente se numără observarea alegerilor prezidențiale în Bulgaria și a alegerilor legislative anticipate în ex-Republica iugoslavă a Macedoniei, alegerea judecătorilor la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atacurile împotriva jurnaliștilor și a libertății mass-media în Europa, funcționarea instituțiilor parlamentare în Ucraina, necesitatea reformării politicilor europene de migrație etc. În cadrul sesiunii vor rosti discursuri un șir de personalități, cum ar fi Johannes Hahn, Comisarul european pentru politica europeană de vecinătate și negocieri de extindere, Nicos Anastasiades,

## Prima sesiune APCE din 2017

președintele Ciprului, Klaus Werner Iohannis, președintele României, și alți invitați.

Pe data de 24 ianuarie, Valentina Bu-



liga, președinta Delegației parlamentare la APCE, a avut o întrevedere cu Valentina Leskaj, coraportoare APCE pentru Republica Moldova. În cadrul întreprinderii, Valentina Buliga a făcut o amplă descriere a situației politice și economice din țară, cu mențiunea că, pentru prima dată în ultimii trei ani, țara a intrat în anul nou cu un buget de stat, discutat pe larg și adoptat de Parlament. Deputata a mai menționat că Guvernul continuă realizarea și implementarea reformelor cuprinse în Planul de acțiuni din Acordul de Asociere. Lupta cu corupția, consolidarea instituțiilor democratice, stabilitatea în țară, siguranța și ridicarea nivelului de bunăstare a cetățenilor rămân a fi angajamentele principale ale puterii de la Chișinău.

## Raport privind implementarea Acordului RM – UE

Primul-Ministru Pavel Filip a prezidat prima ședință din acest an a Comisiei guvernamentale pentru integrare europeană (CGIE). În cadrul acesteia a fost examinat Raportul privind realizarea Planului Național de Acțiuni pentru Implementarea Acordului de Asociere RM-UE în anii 2014-2016.

Conform datelor prezentate de ministrul afacerilor externe și integrării europene, acțiunile planificate pentru această



perioadă au fost realizate în proporție de 73,73%, iar rata de armonizare a legislației naționale la acquis-ul comunitar prevăzut de Acord este în creștere. Totodată, în 2016 au fost eliminate mai multe restanțe, inclusiv datorită realizării cu succes a Foi de Parcurș convenite cu autoritățile de la Bruxelles.

În cadrul discuțiilor, premierul Pavel Filip a accentuat necesitatea elaborării unui plan de comunicare separat privind beneficiile Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, astfel ca cetățenii să cunoască mai bine despre ce înseamnă și ce le oferă acest Acord. Totodată, urmează să fie dinamizat dialogul cu partenerii străini pentru a-i informa despre pașii întreprinși de autoritățile de la Chișinău pentru implementarea Acordului.

„Acordul de Asociere cu UE înseamnă modernizarea Republicii Moldova și ridicarea nivelului de trai al cetățenilor la standardele existente în țările-membre ale Uniunii Europene. În 2016, am reușit să recuperăm mai multe restanțe, iar la sfârșitul anului a fost aprobat și Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017 – 2019, care definește prioritățile de activitate pentru anii următori”, a subliniat Pavel Filip.



Pe 17 ianuarie 2017, la Academia de Administrare Publică s-a aflat într-o vizită de lucru Excelența Sa James PETTIT, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, care a avut o întrevedere



cu rectorul Academiei, dl Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar. La întrevedere au participat Andrei GROZA, prim-prorector al Academiei, doctor, conferențiar universitar, Aurel SÎMBOTEANU, prorector, doctor, conferențiar universitar, Ion DULSCHI, doctor, conferențiar universitar, director al Departamentului studii superioare de master, Aurelia

ȚEPORDEI, director al Departamentului dezvoltare profesională, și Orest TĂRĂȚĂ, doctor, conferențiar universitar, șef Direcție relații internaționale a Academiei.

Dl Oleg Balan l-a salutat pe înaltul oaspete, menționând că Domnia sa este cel de-al 4-lea Ambasador al Statelor Unite ale Americii care vizitează Academia de Administrare Publică, ceea ce denotă o cooperare tot mai dinamică și mai aprofundată dintre țările noastre. Mai multe cadre didactice de la Academia au făcut stagii în instituțiile de profil din SUA, iar profesori americani au ținut prelegeri în fața masteranzilor de la Academia. Vorbind în ansamblu, vizitele Ambasadorilor, acreditați-

în Republica Moldova, ale altor personalități marcante de peste hotare au devenit o frumoasă tradiție la Academia.

Făcând o scurtă prezentare a instituției, rectorul a menționat faptul că Academia este unica instituție de învățământ superior din republică, unde sunt pregătite cadre înalt calificate pentru serviciul public al țării. Absolvenții Academiei se regăsesc printre deputații în Parlamentul Republicii Moldova, membrii Guvernului, în autoritățile publice de toate nivelurile.

Cu ocazia acestei vizite, diplomatul american a ținut o prelegere în fața profesorilor, doctoranzilor și masteranzilor Academiei cu tema „Relațiile moldo-americane - 25 de ani de cooperare”, în cadrul căreia a menționat: „Începând cu miile de americani care vin în Moldova ca să predea limba engleză și până la investițiile în infrastruc-

tura voastră, facem totul pentru a susține economia și guvernul să se adapteze la realitățile zilei de azi”.

În prelegerea sa pe care a ținut-o, de altfel, într-o perfecă limbă română, Ambasadorul James Pettit a făcut o trecere în revistă sub toate aspectele a relațiilor moldo-americane, venind și cu unele recomandări pentru soluționarea anumitor probleme la nivel de țară.

Prelegerea a fost urmată de o serie de întrebări din partea asistenței referitor la relațiile bilaterale și la situația internațională. Ambasadorul James Pettit a dat răspunsuri relevante și în cunoștință de cauză.

Rectorul Academiei, Oleg Balan, a înmănat, în final, Ambasadorului SUA placheta instituției ca amintire despre vizita la Academia de Administrare Publică.

Cor. F.P.

## Întrevedere cu experți ai UE

Pe 19 ianuarie 2017, la Academia de Administrare Publică s-au aflat într-o vizită de documentare experții Uniunii Europene, dnii Joop VROLIJK și Kjell LARSSON, care au avut o întrevedere cu rectorul Academiei, dl Oleg BALAN, doctor habilitat, profesor universitar. La întrevedere au participat dnii Andrei GROZA, prim-prorector, doctor, conferențiar universitar, Aurel SÎMBOTEANU, prorector, doctor, conferențiar universitar, și dna Aurelia ȚEPORDEI, director al Departamentului dezvoltare profesională.

Dl Oleg Balan i-a salutat pe oaspeți și a făcut o scurtă prezentare a Academiei, a procesului de studii de masterat și doctorat.

Dl Joop Vrolijk a mulțumit pentru posibilitatea de a vizita această instituție de prestigiu din sistemul învățământului



superior din republică și a informat gazdele că scopul misiunii lor în Republica Moldova îl constituie analiza cauzelor tergiversării implementării Legii nr. 229 din 2010 privind controlul fi-

nanciar public intern și de a veni cu recomandările de rigoare pentru ca legea să fie aplicată în practică. În acest context, experții au invo-

cat interesul de a cunoaște Academia de Administrare Publică și posibilitățile sale de a organiza cursuri cu această tematică de instruire a reprezentanților autorităților publice, de

pregătire a specialiștilor în domeniul managementului financiar public și audit intern, care constituie unul dintre factorii de bază de implementare a legii respective.

Rectorul Oleg Balan a subliniat că Academia dispune de toate posibilitățile pentru inițierea unor asemenea cursuri, referindu-se la problema formării formatorilor în acest domeniu, la necesitățile pregătirii cadrelor de acest profil.

Părțile au convenit să continue consultările pentru identificarea modalităților de organizare în parteneriat a cursurilor de instruire pentru pregătirea specialiștilor în domeniul managementului finanțelor publice și auditului intern.

Cor. F.P.

(Sfârșit. Încep. în pag. 1)

asupra cărților de memorii, calificându-le drept „aprecieri în stil științific”. Mircea SNEGUR a spus, că a scris aceste volume cu penița, în baza unor cercetări minuțioase prin arhive, a notițelor pe care le-a făcut pe parcursul vieții sale, dar și a amintirilor.

„Acum pe masa redactorului se află alte două volume. Deci cel de-al 7-lea volum l-am intitulat „Urme, pe dreapta și în suflet” și este dedicat încercărilor și rezultatelor de a coaliza dreapta politică în Republica Moldova.

Cel de-al 8-lea volum va fi intitulat „Despre activitățile postprezidențiale utile”. Eu am fost mult timp membru al Clubului Politic Balcanic, am condus delegația Republicii Moldova la Uniunea Interparlamentară etc., activități pe care le-am desfășurat tot în interesul Republicii Moldova, în interesul soluționării problemelor.

Compartmentul principal din volumul 8 va fi dedicat „Replicilor întârziate” oponenților. Poate că era cazul să le las mai încolo, pentru alt volum, dar e bine să nu uit. Pe urmă să nu creadă cineva că am rămas de acord cu toate cele ce mi s-a spus. Deși eu sunt o persoană care reacționează la critică, dacă ea este constructivă, dacă



este binevenită pentru interesul obștesc.

Volumul 7 poate că va apărea chiar în acest an, în 2017.

Materiale și intenții mai sunt. Eu sper să ne mai vedem la Academia de Administrare Publică, poate că nu tocmai în această componență, că mulți se vor încadra în serviciul public să ridice țara, societatea ș.a.m.d. Dar, în aulele Academiei ne vom mai întâlni la prezentarea altor volume de memorii.

În încheiere țin să ac-

centuez că sunt copleșit de emoții plăcute pentru această inițiativă, pentru această primire caldă, pentru cuvintele frumoase, spuse din suflet, și aprecierea operei scrise de până acum.

Vă mulțumesc tuturor”.



## Prezentarea Memoriilor dlui Mircea Snegur la Academie

În final, rectorul Academiei, Oleg Balan, i-a înmănat înaltului oaspete o Scrisoare de Gratitudine, apreciind faptul că anume Mircea SNEGUR, în anul 1993, în calitate de Președinte al Republicii Moldova, a semnat Decretul privind fondarea Academiei de Administrare Publică.

În cadrul evenimentului a fost vernisată o expoziție de carte cu volumele prezentate la întâlnire, cu documente foto și alte mărturii despre viața și activitatea lui Mircea SNEGUR.

La eveniment au participat cadre didactice, doctoranzi, masteranzi și alți angajați ai Academiei.

**Sergiu VLĂDICĂ**

## Susținerea tezelor de master

(Sfârșit. Încep. în pag. 1)

semnificativă a tezelor o constituie faptul că lucrările au fost elaborate nu numai reieșind din postulatele teoretice, dar și în baza activităților practice de la locurile de muncă ale masteranzilor. Este de remarcat, în acest context, și susținerea prealabilă a tezelor de master, ceea ce a dat posibilitate masteranzilor să evalueze lucrările și să intervină pentru a îmbunătăți calitatea lor. Primele rezultatele susținerii tezelor, în opinia membrilor comisiilor de examinare, din componența cărora fac parte cadre didactice de la Academie, profesori de la alte instituții științifice și de învățământ supe-

rior, demonstrează o bună pregătire a masteranzilor, evidențiază munca creatoare, cu abnegație, în conlucrarea strânsă a masteranzilor cu profesorii, scopul fiind de a se alia la standardele europene și internaționale în domeniul serviciului public. Rezultatul final constă în pregătirea unor cadre de funcționari publici de înaltă calificare, lipsa cărora încă se simte în serviciul public al țării.

După susținerea tezelor de master, am solicitat câteva opinii ale absolvenților Academiei, care ne-au răspuns cu emoții și bucurie împlinită pentru cele realizate.

**Vasile ANDRUȘCENCO,**

Program Administrarea publică:

Activez în sistemul financiar

din raionul Ocnița. Dar gândul meu de viitor este de a candida la funcția de primar al satului meu de baștină, Brătuleni, raionul Nisporeni. Am aplicat la Academia de Administrare Publică, despre care am auzit atâtea lucruri frumoase și mi-am zis că numai aici mă pot forma ca un adevărat funcționar public. Am elaborat teza de master cu tema „Asigurarea accesului la informație în administrația publică”, or transparența este acel factor care asigură o bună guvernare la nivel local. Cei 2,5 ani de studii la Academie au trecut repede și cunoștințele acumulate îmi vor fi de un real folos în realizarea planurilor mele.

**Virginia BIVOL,**

Program Relații Internaționale:

Eu mi-am început activita-

tea în Direcția relații externe a Agenției Intervenție și Plăți în Agricultură a Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, după ce am absolvit Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Am un interes deosebit pentru relațiile internaționale și, pentru a mă pregăti mai bine în acest domeniu, am venit la Academia de Administrare Publică. Pe parcursul anilor de studii am acumulat un bagaj bogat de cunoștințe, datorită profesorilor de aici de o înaltă calificare și cumsecădenie, a atmosferei creative și binevoitoare, ce te face să studiezi amplu și cu multă abnegație, dar și de a continua cercetările. Toate acestea mă fac să recomand și altora să-și facă studiile aici, la Academia de Administrare Publică.



# James D. Pettit: „Parteneriatul vostru cu poporul și Guvernul Statelor Unite ne fac pe toți mai puternici”

*Din discursul dlui James D. Pettit, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al Statelor Unite ale Americii în Republica Moldova, în cadrul întâlnirii cu profesorii, doctoranzii și masteranzii Academiei de Administrare Publică în ziua de 17 ianuarie 2017.*



Bună ziua! În primul rând, vreau să-i mulțumesc dlui rector Oleg Balan, studenților și facultății pentru acest program excelent de astăzi. Parteneriatul vostru cu poporul și guvernul Statelor Unite ne face pe toți mai puternici.

Subiectul nostru de astăzi îl constituie relațiile moldo-americane. Dar aș vrea să încep cu o incursiune în anul 1993, începutul lunii octombrie, orașul Moscova, unde, în calitatea mea de diplomat tânăr, reprezentam cea mai puternică țară din lume în timp ce confruntarea sângeroasă între parlamentul rus și președintele Yeltsin a condus la explozia unei crize constituționale fără precedent. Lunetiști pe acoperișuri, jurnaliști străini uciși, tancuri parcate în fața Ambasadei SUA, care se află nu departe de Casa Albă rusească, și incertitudine ce va urma. În pofida pericolului, Ambasada SUA și-a continuat eforturile în a-i ajuta pe cetățenii SUA să părăsească Rusia. Aflându-mă în fruntea unei echipe de angajați americani ai Ambasadei, am deschis secția consulară și am continuat activitatea guvernului în ciuda haosului și al vărsării de sânge care literalmente se întâmplau dincolo de ușile noastre.

Acel moment a avut o rezonanță specială în cariera

mea, când stau să mă gândesc la sensul serviciului public. În calitatea noastră de funcționari publici, ni se oferă tuturor posibilitatea să activăm în guverne cu

care poate nu suntem de acord. Noi cu toții am renunțat la mai multe oferte profitabile de a lucra în sectorul privat. Noi cu toții am fost rugați să facem lucruri care în retrospectivă par ciudate, periculoase sau contrare logicii, cum ar fi deplasarea la serviciu printre lunetiști și tancuri. Dar noi toți procedăm astfel din dorința comună de a-i ajuta pe alții, de a contribui la dezvoltarea comunităților și a țărilor noastre și de a construi un viitor mai bun decât al nostru pentru generația următoare. De aceea vă felicit pe toți.

După acele zile din cariera mea de la Moscova, viața a mers înainte. Uniunea Sovietică s-a prăbușit odată cu ideologia pe care o reprezenta. Occidentul și-a consolidat statutul de centru inovațional și succes economic. Oamenii văd Londra și New York, Silicon Valley și Berlin drept niște surse de inspirație și educație pentru acest secol nou.

Subiectul conversației noastre de astăzi îl constituie relațiile moldo-americane - 25 de ani de cooperare. V-ați așteptat sau v-a fost frică de un discurs despre istorie? Nu este vorba despre istorie. Este vorba despre viitor. Viitorul vostru.

Am vrut doar să vin aici ca să explic de ce. De ce-i pasă Americii de ceea ce se întâmplă în

Moldova? De ce ar trebui să vă pese vouă?

În acest an marcăm 25 de ani de relații dintre Statele Unite și Republica Moldova. Ceea ce facem aici în ultimii 25 de ani - începând cu miile de americani care vin în Moldova ca să predea limba engleză și până la investițiile în infrastructură și industria noastră - facem pentru a susține economia și guvernul să se adapteze la realitățile lumii în care trăim astăzi. Succesul economic, guvernarea stabilă, eforturile reale de combatere a corupției - toate acestea se realizează nu doar pentru americani și europeni. Trebuie să munciți cu toții, fiind susținuți de americani și europeni care vă sunt prieteni. „25 de ani de cooperare” este mai mult decât un simplu slogan. Este felul în care abordăm relațiile noastre ca parteneri și prieteni.

Republica Moldova contează pentru noi, deoarece ca țară europeană ea face parte din aceeași comunitate transatlantică de valori comune ca și Statele Unite. Moldova este o țară europeană - una ferm ancorată în valorile pe care le împărtășim, și să nu credeți pe nimeni care ar încerca să vă spună altfel. O Moldovă europeană, care este slabă din punct de vedere economic sau politic, este vulnerabilă la amenințările deșarte și promisiunile false ale foștilor conducători. O Moldovă care nu este suficient de puternică pentru a fi cu adevărat liberă de a merge pe calea sa, periclitează o Europă integră, liberă și pașnică. La fel ca și Statele Unite, Moldova devine mai puternică prin faptul că este casa multor popoare diferite cu religii, limbi și etnii diferite. De aceea astăzi acționăm la fel cum am făcut-o cu 25 de ani în urmă - în toate regiunile Moldovei și cu toate comunitățile.

Cu ajutorul comunității

noastre transatlantice, în ultimii doi ani de când Republica Moldova a semnat Acordul de Asocieri cu UE și a început să-și diversifice economia, 92% din exporturile Republicii Moldova merg spre țările din toată Europa și toată lumea și doar 8% în Rusia. Primii trei parteneri de export ai Republicii Moldova sunt în Europa - România, Italia și Turcia. Unii ar putea argumenta că aceste cifre arată o creștere a comerțului cu Europa anume din cauza că Rusia a redus comerțul cu Moldova, dar anume aceasta și este esența - Europa este cea mai mare economie din lume și una dintre cele mai dinamice. Ea nu-și rupe relațiile la supărare, astăzi anume Europa reprezintă stabilitatea de care își mai amintesc părinții și buncii voștri de pe timpul Uniunii Sovietice. Integrarea Republicii Moldova în economia europeană, eliminând barierele comerciale și consolidând brandul „Fabricat în Moldova”, oferă o destinație mai dinamică, mai bogată și mai previzibilă pentru produsele moldovenești.

Orice persoană care vă spune că relația de securitate a Republicii Moldova cu Occidentul amenință Rusia sau securitatea regională vă induce în eroare cu privire la tipul acestei relații. Programele de instruire pe care le-am organizat în domeniul securității au contribuit la instruirea ofițerilor de poliție care au învățat cum să ajute oamenii obișnuiți să soluționeze probleme reale. Astfel soldații voștri și-au modernizat echipamentul fiind în mai multă siguranță. Aceasta înseamnă că trebuie să vă simțiți în siguranță și să nu vă faceți griji atunci când apelați la un agent de securitate oriunde în Republica Moldova și să aveți încredere că el vă va ajuta. Dacă acum aveți un alt sentiment, înseamnă că trebuie să muncim împreună mai mult ca să extindem instruirea și să aprofundăm relația noastră.

Mulțumesc.

## Considerații privind Strategia reformei administrative

Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020 vine în continuarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale, adoptată în 2005 și, potrivit autorilor, propune o abordare nouă, mai practică. În procesul de modernizare a modului de funcționare a administrației publice, schimbările inițiale au ținut aproape exclusiv de mecanismele interne ale Guvernului la nivel central. Prezentă Strategie are în vizor extinderea componentelor reformei asupra administrației publice locale, ale cărei capacități în domeniu necesită a fi consolidate.

În comparație cu ciclul anterior de reformare, actuala Strategie este axată mai mult pe cetățean. Reformele nu mai sunt axate exclusiv pe funcționarea internă a birocrăției, ci au scopul să eficientizeze modul de acordare a serviciilor de către administrație cetățenilor, inclusiv aspectele ce țin de amplasare, cost, viteză și satisfacția clienților.

Noua strategie este mai cuprinzătoare. Aceasta nu se limitează doar la autoritățile publice centrale, ci vizează și autoritățile publice locale.

În fine, documentul este mai coordonat. Procesul de monitorizare și supraveghere la nivel central se axează pe prioritățile și sinergia în-



**Angela POPOVICI,**  
**doctor, conferențiar**  
**universitar,**  
**Catedra științe**  
**administrative**

tre domenii și presupune termene mai stricte și indicatori verificabili.

Elemente intersectoriale și novatorii ale reformei țin de descentralizarea administrativă și financiară, care este un instrument important în atingerea obiectivelor de modernizare a administrației publice, îmbunătățirii calității serviciilor publice, combaterea corupției și reforma justiției. Totodată, în procesul de descentralizare și reformare a administrației publice la nivel local se va urmări asigurarea sinergiei cu Strategia națională de dezvoltare regională 2016-2020.

Prezentă Strategie vine să constate că activitățile realizate în perioada 2012-2015 în domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale constituie mai puțin

de 50% din toate acțiunile aprobate în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei naționale de descentralizare. Cele mai importante tergiversări au vizat implementarea acțiunilor care vizează consolidarea bazei de venituri locale proprii ale autorităților publice locale, fapt ce compromite întreaga reformă de descentralizare.

Strategia privind reforma administrației publice preconizează noi domenii de intervenție și activități pentru APL - creșterea capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale, reducerea fragmentării și raționalizarea structurilor administrativ-teritoriale.

Un obiectiv specific al reformei este crearea unui sistem de atribuire/transfer al competențelor între administrația publică centrală și administrația publică locală.

Un alt obiectiv specific ține de consolidarea capacităților administrative prin reducerea fragmentării structurilor administrativ-teritoriale. Dezvoltarea sistemului de prestare a serviciilor publice administrative la nivel local reprezintă, la fel, un obiectiv specific.

La capitolul managementul finanțelor publice se preconizează să se asigure autonomia financiară a administrației publice locale.

O sarcină importantă

ține de delimitarea proprietății de stat de cea a unităților administrativ-teritoriale, inclusiv pe domenii (public și privat) și asigurarea mecanismelor de gestionare deplină, eficientă, efectivă și responsabilă a patrimoniului prin:

- elaborarea instrumentelor juridice de delimitare a proprietății de stat și a proprietății unităților administrativ-teritoriale;

- inventarierea și evidența proprietății publice a statului și a unităților administrativ-teritoriale;

- finalizarea procesului de delimitare a proprietății de stat și a proprietății unităților administrativ-teritoriale;

- dezvoltarea capacităților autorităților publice locale de administrare a patrimoniului prin elaborarea și desfășurarea cursurilor de instruire privind administrarea eficientă a patrimoniului;

- elaborarea mecanismelor de cooperare (public-privat, public-public, public-public-privat) pentru gestionarea eficientă a patrimoniului.

Strategia urmează să fie implementată în două etape: 2016 – 2018, perioadă în care se va pune accentul pe reformarea autorităților administrației publice centrale, și 2019 – 2020, care vizează reformarea autorităților locale.

## AVIZ

### Consiliul raional Ialoveni

**anunță concurs pentru ocuparea funcțiilor publice vacante de:**

**- șef Direcție Administrație Publică;**

**- specialist (în probleme de contabilitate), Aparatul președintelui raionului.**

**- auditor intern din cadrul Aparatului președintelui raionului;**

Informația privind condițiile de desfășurare a concursului este plasată pe pagina web [www.il.md](http://www.il.md) și pe panoul informațional de la sediul Consiliului raional Ialoveni, adresa: MD 6800, or. Ialoveni, str. Alexandru cel Bun, nr. 33.

Documentele pentru participare se vor depune timp de 20 zile din data publicării anunțului.

**Pentru informații suplimentare, persoana de contact - Plugaru Aliona, tel. 0268-24235.**

## Transparența ca bună guvernare locală



**Silvia ȚURCANU,**  
**primar al comunei Chișcăreni,**  
**raionul Sângerei**

În comuna Chișcăreni, raionul Sângerei, care include satele Chișcăreni, Nicolaevca și Slobozia-Chișcăreni, care numără aproape 6000 de locuitori, întreaga comunitate este implicată în administrarea locală, fiind informată prin transmisiuni directe despre activitatea sub toate aspectele a aleșilor locali. A fost o concepție de dezvoltare durabilă a localităților comunei a primăriei Silvia Țurcanu, aflată la al patrulea său mandat și care a intuit că o bună conlucrare cu toți cetățenii va determina cele mai bune oportunități și soluții de abordare a problemelor populației.

În acest scop, în 1999, a fost instalată o rețea radiofonică, prin care erau transmise în direct în toate cele trei localități ședințele Consiliului local, deciziile adoptate. A fost o noutate pe placul locuitorilor de a fi la curent cu toate noutățile din activitatea primăriei, au devenit mai receptivi și interesați de a interveni în caz de necesitate în luarea deciziilor adecvate pentru o dezvoltare avansată a localităților. Dar, după cum avea să ne explice dna S. Țurcanu, această practică bună de lucru avea să fie blocată de anumite împrejurări.

„În ultimii doi ani SRL „Red-Nord” din Bălți a majorat de 10 ori plata de arendă a pilonilor, pe care erau întinse firele rețelei radiofonice și agentul economic, care presta serviciile de radiotransmisi-

uni a fost nevoit să-și suspende activitatea. Și oamenii, fiind deprinși să știe tot, să cunoască toate deciziile, veneau la primărie, discutăm ce să facem pentru a redresa situația, pentru a fi reluate transmisiunile în direct. Și am decis de a înainta un proiect către PNUD legat de amenajarea sălii de ședințe cu echipament de filmare, în acest sens

fiind studiată experiența colegilor de la primăria Larga, raionul Briceni. Urmare, toate ședințele Consiliului local și deciziile aprobate sunt filmate integral și stocate pe canalul Youtube, de unde fiecare le poate descărca și privi cum au decurs ședințele, adoptarea deciziilor. Este foarte important de a informa populația despre ședințele Consiliului comunal, transparența fiind un factor decisiv în asigurarea unei bune guvernări a administrației locale. Cu atât mai mult, în ultimul timp am extins această practică și în cazul licitațiilor, al concursurilor de angajare în câmpul muncii, al întâlnirilor cu băștinașii, pentru ca toți locuitorii satei noastre să fie la curent cu toate problemele abordate și să vină cu propuneri pentru a soluționa mai bine problemele.

Astfel, fiecare cetățean are posibilitatea să urmărească ședințele, să dea o apreciere activității APL, să vină cu comentarii. Ca rezultat, cetățenii comunei devin tot mai activi și participă în număr mare la ședințele Consiliului local. Sunt unele ședințe la care se discută probleme mai importante ale comunei și la care participă până la o sută de persoane.

Prin intermediul acestor practici dorim să informăm cetățenii din comună și băștinașii, care acum se află departe, în diferite țări ale lumii, cu activitatea APL, să cunoască problemele pe care le avem, să se implice cu unele soluții.

Avantajele noii practici înaintate de lucru sunt evidente. Dacă mai înainte Consiliul comunal adopta unele decizii, care nu erau aduse la cunoștință publică, apăreau deseori confuzii. Instalarea echipamentului de filmare și de transmitere spre vizualizare tuturor doritorilor este un pas înainte spre transparență. Un cetățean informat este un cetățean puternic. Este bine că cetățenii cunosc cum se aprobă bugetul, unde se cheltuiesc banii, ce proiecte se implementează în localitățile comunei. Pe de altă parte, avândun consiliu care reprezintă mai multe partide și uneori se pot isca neînțelegeri, pot fi aduse

probleme. Și cursul de dezvoltare a comunei denotă că transparența este o forță motrice a bunei guvernări locale și noi continuăm să perfecționăm aceste practici. Fiindcă transparența este un lucru benefic atât pentru primărie cât și pentru cetățeni.

Noi acum lucrăm asupra unui proiect privind transmiterea online a ședințelor Consiliului local, a altor evenimente, ca ele să fie transmise în timp real. Vom îmbunătăți site-ul primăriei, unde va fi inclus un link, pe care, accesându-l, oamenii vor putea viziona în timp real ședințele Consiliului local. Suntem disponibil de a primi în vizită reprezentanții altor primării din republică pentru a le oferi consultații și informații de unde să procure echipamentul de filmare și cum să-l aplice în practică”.

Datorită implementării acestei practici de lucru



unul altuia insulte sau învinuirii, prin aceste transmisiuni face să fie mai responsabili.

Transparența a schimbat și mentalitatea oamenilor, i-a făcut să înțeleagă că sunt cu adevărat stăpânii satelor lor. Fiind mai informați, cetățenii solicită întâlniri cu consilierii înainte de ședințele Consiliului și discută cu ei despre probleme cu care se confruntă, despre doleanțele lor, în opinia lor, ar ajuta mai bine la soluționarea unei sau altei

în domeniul transparenței, primăria Chișcăreni a fost selectată în cadrul Programului Bunelor Practici ale Autorităților Publice Locale din Moldova, implementat de Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, cu suportul financiar al Consiliului European, și premiată la secțiunea „Integritate, bună guvernare și transparența procesului decizional la nivel local”.

**Vlad IONAȘCU**



## Cetățeni activi – comunități prospere

O bună guvernare la nivel local înseamnă o conlucrare constructivă și permanentă dintre autoritățile publice și cetățenii localităților, or, implicarea cetățenilor în viața comunității va permite soluționarea mai rapidă a problemelor, crearea unei armonii în comunitate și dezvoltarea unei societăți în care fiecare membru al comunității se simte important. Prin urmare, responsabilitatea individuală și cetățenia activă trebuie educată și promovată cât mai insistent, dacă dorim o schimbare a stării de lucruri în societate.

În acest context, crearea Cluburilor pentru Cetățenie Activă reprezintă un pas înainte în vederea dezvoltării activismului civic în Republica Moldova. Astfel, Centrul de Resurse Umane „DIALOG-Pro”, cu susținerea financiară a Fundației Est-Europene, din resursele acordate de către Guvernul Suediei și Ministerul Afacerilor Externe al Danemarcei, a creat în cadrul proiectului „Responsabilitate individuală și cetățenie activă” primele cinci Cluburi pentru Cetățenie Activă în orașele Cahul și Căușeni, în satele Eliza-veta, municipiul Bălți, Costești,



raionul Ialoveni, și Ciolacul Nou, raionul Fălești.

**Despre primele rezultate ale acestor inițiative privind buna guvernare locală s-a pronunțat într-o relatare pentru ziarul „Funcționarul Public” dl Serghei BASARAB, primar al satului Ciolacul Nou.**

„Crearea în satul nostru a Clubului pentru Cetățenie Activă care a cooptat mulți consăteni, în special tineri, este foarte important pentru noi, fiindcă oferă noi oportunități, precum ar fi activismul cetățenilor comunității, de care depinde în mare măsură dezvoltarea localității, implementarea unor proiecte sau soluționarea problemelor sociale.

Pentru a eficientiza activitatea acestei noi organizații obștești, am avut posibilitatea să participăm în 2016 la seminarul „Metode și instrumente

de participare activă într-o societate responsabilă”, organizat la Chișinău de către Centrul de Resurse Umane „DIALOG-Pro”. În cadrul seminarului, experții din Republica Moldova și România ne-au informat despre ceea ce presupune guvernarea democratică și cine sunt actorii actului decizional, cum să participăm la actul guvernării, am fost instruiți cum să promovăm o cetățenie activă și informată și cum să gestionăm proiectele comunitare. De asemenea, am făcut cunoștință cu bunele practici de cetățenie activă și am aflat care sunt instrumentele de sensibilizare și promovare a acestora.

Am rămas foarte mulțumit de acest seminar. Am aflat multe lucruri interesante, cum să mobilizăm locuitorii comunei Ciolacul Nou ca, împreună, cu eforturi comune, să ne dezvoltăm satul

de baștină. În special, să lucrăm cu proiectele.

Un obiectiv de actualitate a fost reconstrucția stadionului sătesc. Locuitorii satului nu aveau unde să se adune la sărbători și pentru aceasta s-a decis ca, împreună, să reconstruim stadionul. Oamenii au fost receptivi de a da o mână de ajutor, atât cei tineri, cât și cei în vârstă.

Tot împreună cu locuitorii satului, am plantat puieti, arbori, arbuști în locurile publice, parcul satului și scuarul primăriei și în extravilanul satului - în total peste 3000 de puieti. Există și alte idei și proiecte care, sunt sigur, le vom realiza, fiind uniți. Datorită Clubului pentru Cetățenie Activă comunitatea a devenit mai unită, mai responsabilă și mai activă la tot ce se întâmplă în jur și nu trece indiferentă pe lângă problemele cu care se confruntă consătenii.

Consider, că anul 2017 trebuie să fie un an al unei administrații locale mai eficiente, în care scop ar fi bine ca în fiecare comunitate să fie formate asemenea cluburi, ca prin unitate să fie dezvoltate localitățile noastre întru binele oamenilor, cu atât mai mult cu cât există deja o bună experiență care poate fi preluată și aplicată”.

**Luminița BOICIUC**

Sărbătorile de iarnă au fost un prilej de bucurie și pentru cei peste 50 de copii cu cerințe educaționale speciale din satul Congaz, UTA Găgăuzia, beneficiari ai Centrului de reabilitare „Lucik solnța” care a trecut în casă nouă, după ce timp de cinci ani a activat în clădirea Casei de cultură din localitate. Aici copiii au parte de servicii de tratament de calitate, precum ar fi masajul, kinetoterapia, consultația logopedului și a psihologului, cursuri la calculator și activități interactive. Pe lângă sediul nou, copiii au parte și de un teren de joacă modern unde își pot petrece timpul liber. Zilnic, instituția este vizitată de peste 20 de copii cu necesități

## Unitate de acțiuni pentru binele copiilor

speciale, care au programe individualizate. Trecerea Centrului de reabilitare în sediul nou a fost posibilă grație parteneriatului dintre administrația publică locală, agenții economici și ONG-urile din regiune. Pentru întreținerea Centrului de reabilitare autoritățile publice locale alocă anual 1,19 milioane lei.

După cum ne-a informat primarul de Congaz, Mihail Esir, datorită acestui Centru, copiii cu nevoi speciale și-au îmbunătățit starea fizică și morală, iar o parte dintre copii au obținut accesul la învățarea la distanță. Pe de altă parte, părinții au

posibilitatea să meargă la serviciu în timp ce copiii lor se află în Centrul de reabilitare sub supravegherea specialiștilor.

E important de remarcat



faptul că la implementarea acestui proiect s-a implicat întreaga comunitate, indiferent de viziunile politice sau religi-

oase. De asemenea, au participat activ toate categoriile de populație și agenții economici din regiune, ceea ce demonstrează caracterul moral unit al

comunității, un exemplu demn de urmat și de alte localități din republică.

**Ion VLADIMIR**



## Cooperarea comunitară și patrimoniul public

**ÎNTREBARE.** De ce este necesară participarea populației în procesul de dezvoltare locală?

**RĂSPUNS.** Populația trebuie să participe în procesul de dezvoltare locală, deoarece:

- contribuie la o mai bună identificare a nevoilor populației comunității și, în special, a grupurilor dezavantajate;

- contribuie la dezvoltarea parteneriatului dintre diferiți actori comunitari: administrația publică locală, organizațiile nonguvernamentale, businessul privat și cetățenii înșiși;

- duce la împărțirea costurilor. Costurile de implementare a diferitelor politici, programe și proiecte vor reveni atât administrației publice locale cât și celorlalți actori comunitari, inclusiv populației;

- sporește eficiența proceselor de dezvoltare prin implicarea capacităților și resurselor locale;

- contribuie la incluziunea socială a grupurilor marginalizate prin asigurarea participării lor la procesul de luare a deciziilor și la implementarea proiectelor comunitare;

- contribuie la dezvoltarea capacităților locale de management ale procesului de dezvoltare.

Implicarea actorilor comunitari în :

- identificarea nevoilor;
- dezvoltarea propunerilor de proiect;
- implementarea activităților;
- colectarea de fonduri;
- monitorizarea procesului de implementare a proiectului;

- conduce, în cele din urmă, la dezvoltarea capacităților și la amplificarea posibilităților lor de a participa la dezvoltarea și implementarea altor programe și politici.

**ÎNTREBARE.** Pot fi descentralizate toate serviciile publice?

**RĂSPUNS.** Descentralizarea nu se referă la toate serviciile publice. Conform art. 9, alin. 5 al Legii cu privire la descentralizarea administrativă din 28.12.2006, serviciile, care sunt de interes național, se bucură de reglementare constituțională fiind garantate și asigurate direct de către stat, nu pot fi descentralizate (de exemplu, apărarea națională, siguranța națională).

**ÎNTREBARE.** Care bunuri fac parte din categoria bunurilor imobile și care din cea a bunurilor mobile?

**RĂSPUNS.** La bunurile imobile se rapoartă:

- terenurile;
- clădirile și construcțiile solid legate de pământ;
- apartamentele și alte încăperi izolate;
- porțiunile de subsol (o suprafață de teren cu sau fără construcții destinată folosirii rocilor deschise sau spațiu subteran cu sau fără construcții destinat exploatarei);
- obiectele acvatice separate (apa, terenul aflat sub apă, fâșiile riverane de protecție și construcțiile hidrotehnice ca un obiect unic și indivizibil);
- plantațiile prinse de rădăcini.

Bunuri mobile sunt considerate toate celelalte bunuri care nu fac parte din categoria bunurilor imobile.

Mai detaliat a se vedea Instrucțiunea Agenției Relații Funciare și Cadastru nr. 112 din 22.06.05 cu privire la înregistrarea bunurilor imobile și a drepturilor asupra lor.

**ÎNTREBARE.** Care sunt obiectele parteneriatului public-privat?

**RĂSPUNS.** Obiecte ale parteneriatului public-privat pot fi:

- orice bun (construcție; cale de acces; mijloc de transport ș. a.);
- lucrare (lucrări de construcție și reparații capitale; exploatarea și întreținerea bunurilor ș. a.);
- serviciu public în domeniul sănătății, educației, transportului de mărfuri și pasageri;
- funcția exercitată de partenerul public privind gestionarea proprietății publice, inclusiv administrarea cotei unității administrativ-teritoriale în S.A. și S.R.L.

**ÎNTREBARE.** Care autoritate publică exercită controlul extern al administrării proprietății publice a unității administrativ-teritoriale?

**RĂSPUNS.** Autoritatea publică care exercită controlul extern al administrării proprietății publice a unității administrativ-teritoriale este Curtea de Conturi a Republicii Moldova.



## Bioreglatori naturali pentru agricultura ecologică

Pentru obținerea produselor agricole competitive este necesară introducerea unor metode avansate de agricultură ecologică. Utilizarea bioreglatorilor de creștere în viticultură, horticultură și grădinărit este o practică agronomică de mare interes, eficientă economic și inofensivă, care previne deteriorarea mediului și menține resursele fundamentale ale agriculturii. Aceste substanțe fiziologic active, de origine naturală sau de sinteză chimică, utilizate în doze foarte mici, influențează procesele de creștere și dezvoltare a plantelor, sporesc recolta și calitatea produsului prin sporirea rezistenței plantelor la boli și la factorii nefavorabili ai mediului, în special,

în zonele agriculturii riscante, unde este situată și Republica Moldova.

Cercetătorii Laboratorului Bioreglatori Naturali (șef de laborator Raisa Ivanov) al Institutului de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor al Academiei de Științe a Moldovei, au elaborat și au brevetat 4 preparate inovative cu acțiune de bioreglatori de creștere a plantelor: **Moldstim**, **Ecostim**, **Mestim** și **Pavstim**. Principiile active ale acestor preparate au fost obținute din semințele de ardei, roșii, vinete (deșeuri ale producerii conservelor) și din planta degețel-roșu. Preparatele au fost testate în diferite zone climatice din Ungaria, Bulgaria, România, Rusia, Ucraina, Bela-



rus și altele. Acum preparatele sunt produse în serie pentru a fi utilizate în creșterea culturilor agricole.

În prezent, colaboratorii Laboratorului Bioreglatori Naturali au identificat și testat noi extracte vegetale, compoziții

și preparate obținute din flora spontană autohtonă care depășesc în mod semnificativ eficacitatea preparatelor deja înregistrate, iar sursa practic nelimitată de materii prime le face atractive din punct de vedere economic.

## Laureați ai Concursului EUREKA 2016



Recunoașterea valorii și competitivității Institutului Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Inginerie Electrică ICPE-CA în cercetarea națională și internațională a fost reconfirmată, și de această dată, prin obținerea a două medalii și diplome de argint în cadrul Concursului internațional de invenție Bruxelles – EUREKA 2016.

Astfel, două dintre invențiile realizate în cadrul ICPE-CA au primit calificative meritorii din partea juriului. Este vorba despre „Motor sonic magnetostri-

tiv cu modul electronic de acționare”, la care au contribuit Pîslaru-Dănescu Lucian, Morega Alexan-

dra, Morega Mihaela, Lipan Laurențiu Constantin și Bunea Florentina, respectiv „Procedură pentru obținerea compoziției adezive pe bază de Ag nanostructurat”, proiect realizat de Malaeru Teodora, Neamțu Jenica, Georgescu Gabriela, Marinescu Virgil și Pătroi Delia.

INCD pentru INGINERIE ELECTRICĂ ICPE-CA, București, este o instituție de cercetare-dezvoltare în domeniul ingineriei electrice al Ministerului Cercetării și Inovării din România.

Start-up-ul Blaze a venit cu o idee dezarmant de simplă, deși, la prima vedere, poate părea complicată: utilizarea laserului pentru a crește siguranța bicicliștilor. Însă bicicleta cu laser nu e gândită pentru a tăia în două „conservele” pe roți ori a distruge vreun obstacol, fie el și pieton, apărut în calea bici-

într-o culoare stridentă, foarte ușor de remarcat noaptea atât de către șoferi, cât și de către pietoni.

Este, practic, o bună atenționare că în următoarele secunde vei avea un biciclist lângă tine (un exemplu elocvent: cei care merg cu nasul în smartphone au șanse destul de mari să ob-

## Biciclete cu laser

pletei. Nici vorbă de așa ceva.

Gadgetul propus de Blaze este un fel de far mobil, care proiectează, la câțiva metri în fața bicicletei, pe asfalt, o imagine de atenționare pentru ceilalți participanți la trafic. Deloc întâmplător,

serve iconul de pe asfalt cu coada ochiului, iar mașinile care trebuie să vireze pot observa din timp că este un biciclist pe marginea drumului).

Dispozitivul Blaze echi-pează deja 11.500 de biciclete din Londra, în cadrul unui program de bike-sharing, iar din acest an a trecut oceanul pentru a echipa alte câteva sute de biciclete din cadrul unui program similar de bike-sharing din New York.



imaginea reprezintă silueta unei biciclete, care apare



## Pocăință cu gândul la libertate

*Lumea celor privați de libertate, a delicvenților este cunoscută numai de ei. Întoarcerea la viața normală, incluziunea în societate constituie un drum greu, în primul rând, spiritual. Credința divină, izvorâtă din dragostea intru Hristos, este acea cale de consiliere prin jertfă și abnegație, prin pocăință, prin spovedanie și mărturisire, care-i readuce pe deținuții din penitenciare după ispășirea pedepsei pentru păcatele săvârșite, la libertatea râvnită, la împăcarea cu sufletul și cu gândul la Bunul Dumnezeu.*

*Și-a asumat o asemenea misiune de consiliere a deținuților părintele Viorel COJOCARU, preot la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău, misiune care a devenit o parte a vieții sale duhovnicești. I-am solicitat părintelui un interviu la această temă.*

**CORRESPONDENTUL:** Părinte, cum ați început misiunea duhovnicească în penitenciare?

**Preot Viorel COJOCARU:**

Pe la finele anului 2006, cu pronia și voia lui Dumnezeu, am intrat pentru prima oară în Penitenciarul-spital nr. 16 de la Pruncul, fiind solicitat să officiez botezul unui prunc născut acolo. A fost un gest de bunăcredință al mamelor de acolo, care au hotărât să boteze copiii născuți chiar în penitenciare. Cu atât mai mult, la acel botez s-au adunat mai mulți deținuți și am rămas surprins plăcut, când am observat dragostea și dorința de comunicare din partea celor privați de libertate. Și după ce am officiat botezul, cei prezenți au vrut să se spovedească, ceea ce am și făcut. De atunci, nu m-am mai putut despărți de ei. Și s-a încheiat o relație duhovnicească cu aceste persoane, deja aveam o responsabilitate față de ei și am continuat să lucrez cu ei, să le transmit cuvântul Domnului, să le întorc înapoi sufletele, să îi ajut să fie tari și să creadă în viitorul lor, să nu deznădăjduiască, să nu se răzbune după eliberare. Susținerea purcede prin învățătura dumnezeiască, le spun că timpul acesta, cât stau în penitenciare, îl pot folosi întru binele lor, adică să se examineze și să se readucă pe sine, să se cunoască pe sine, să citească, să se remodeleze ca oameni.

În paraclisul penitenciarului, în spatele lui este pictată icoana „Drumul Crucii”, care îl reprezintă pe Iisus Hristos cu crucea în spate, mergând spre Golgota. Acest chip iconografic



evidențiază greutatea Crucii pe care sunt spânzurate și păcatele noastre, apoi îi întreb: „Vă place de Hristos?” „Da, îl iubim, răspund ei într-un glas, și trebuie să ne spovedim cât mai des ca să ușurăm Crucea lui Hristos și să ne spele păcatele noastre”.

**COR.: Mergeți și pe la alte penitenciare, vă însoțește cineva?**

**Pr. P. V.:** Programul nostru este stabilit doar pentru Penitenciarul nr. 16 Pruncul, dar cu diferite ocazii misionare am mers și la penitenciarele 4 de la Cricova, 9 de la Pruncul, la cele de la Soroca, Leova, Goieni etc., practic, la toate penitenciarele din republică. Deplasările le facem prin intermediul Fundației „Vasiliada”, membrii căreia formează echipe de voluntari cu gânduri frumoase de a-i susține pe deținuți, îndeosebi pe mamele cu copii și cei care provin din familii social vulnerabile. Mergem cu acatiste, cu colinde, facem rugăciuni, consiliere spirituală, facem mărturisiri, lansări de carte, de filme cu tematică duhovnicească, facem activități filantropice, organi-

zăm diferite spectacole. Încercăm să mișcăm un pic sufletele lor, să aducem libertatea la ei acolo, pentru că aceasta este cea mai frumoasă cercetare, sunt cele mai previzibile acțiuni de a-i pregăti pentru viața de după ușile penitenciarelor, pentru un mod sănătos de viață.

Iată, și în timpul sărbătorilor din această iarnă am mers cu cinci colindători la Penitenciarul nr. 16 de la Pruncul cu colinde. Am adus ca donație 62 de titluri de carte ortodoxă, icoane ale sfinților-martiri din închisori, am discutat despre viața acestor sfinți, fiind o întâlnire de suflet și de mare revelație duhovnicească. Condamnații au rămas foarte impresionați, unii dintre ei chiar au lăcrimat. Ne străduim de fiecare dată să actualizăm filantropia, să fim mai aproape de ei, de sufletele lor.

Dar aș mai accentua că implicăm și societatea civilă, autoritățile publice locale, cercetarea dă rezultate mai bune, când la aceste activități participă mai mulți oameni. Mai mult ca atât. Se face și o terapie psihologică a tinerilor

bulversați, care nu știu ce-i cu ei, nu vor să lucreze, iau bani de la părinți, cad în depresii. Cunosce pe mulți dintre astfel de tineri. Îi îndemn să meargă la penitenciare, să vadă ce înseamnă o viață fără rost, viața de după gratii. Desigur, avem probleme cu părinții, care, pentru început, pare să fie șocați de asemenea propuneri, ca să nu se răsfrângă și asupra copiilor lor cele văzute în penitenciare. Dar pe urmă își revin, înțeleg sensul acestor provocări. Pentru mulți tineri aceste deplasări sunt lecții serioase de viață. Și frecventează mai des biserica, își caută un rost în viață.

**COR.: Dar să revenim la deținuți. În ce măsură apropierea de Dumnezeu îi ajută să se încadreze în societate după ce își recapătă libertatea?**

**Pr. P. V.:** Aici, aș spune, este vorba, nu atât de libertatea, hai să-i spunem, fizică, ci de libertatea spirituală. Căci, pentru mult timp, fostul deținut rămâne stigmatizat în mintea lui că a fost condamnat. Plus, societatea nu este pregătită să-i primească, îi desconsideră și îi izolează. Dar eu le spun să nu deznădăjduiască, să fie încrezuți în ziua de mâine, că mare este Dumnezeu și iubirea Lui nemărginită față de oameni este o șansă pentru fiecare. Noi am ajutat pe mulți să se regăsească. Mă bucur foarte mult, când văd la biserică, la Sfânta Liturghie, foști condamnați, care prin rugăciuni și mărturisiri își curăț sufletele de păcate, de trecutul lor și privesc luminos spre ziua de mâine. Mai ales în Postul Mare, vin foarte mulți foști condamnați, din toate colțurile Moldovei, vin cu familiile lăsa să se spovedească. Întreținem legături permanente cu multe dintre aceste familii. Acestea-s relații frumoase întru Hristos. Hristos, când ajunge în mijlocul oamenilor nu-i desparte, ci îi unește întru credință.

**Interviu realizat de  
Ion AXENTI**

## „Pe un picior de plai, pe-o gură de rai...”

Un traseu turistic cu acest generic, inspirat din tradițiile și folclorul național popular, din balada „Miorița”, a fost inițiat de Consiliul raional Glodeni și Întreprinderea de Stat Rezervația „Pădurea Domnească” cu scopul de a promova pe plan intern și extern cel mai reprezentativ complex natural silvic de luncă din Republica Moldova, situat în sectorul de mijloc al râului Prut. Aici sunt asigurate condițiile optime de conservare și regenerare a speciilor rare de plante și animale, de redresare ecologică și restabilire a biodiversității ecosistemelor de luncă.

Rezervația include obiecte de unicat din zona Prutului de Mijloc, care sunt introduse în diferite categorii ale ariilor naturale protejate de stat: rezervația peisagistică „Suta de Movile”, defileul „Cheile Buteștiului”, reciful coralier „Cobani”, reciful „Stânca Mare”, colonia de stârci „Țara Bătlanilor”, stejarii seculari.

O atracție aparte o au în rezervație zimbrii. În prezent, pe teritoriul rezervației sunt 5 zimbri. Zimbrăria ocupă un ocol cu o suprafață de 32 de hectare. În orice anotimp al anului, puteți vizita această superbă atracție turistică, dar, înainte de a porni la drum, se impune a cunoaște mai multe despre cei, pe care urmează să-i „descoperiți”.

Zimbrul (*Bisonus Bonasus*) este unica specie de animale sălbatice, care au supraviețuit până în pre-



zent. În istoria neamului nostru, acest animal puternic și magnific personifica forța naturii, care avea o importanță tradițională de cult, era un simbol al trăinicie și perpetuării neamului și a pământurilor natale.

Zimbrul este cel mai masiv animal sălbatic din Europa. Are o înălțime de până la 1,85 metri, greutatea masculilor maturi variază între 440 și 920 kg, ajungând câteodată până la 1200 kg. Femelele sunt mai mici (320 – 640 kg).

Animalul a fost descris pentru prima dată în literatura științifică de botanistul, medicul și zoologul suedez Carl Linné, în 1758. În 1996, zimbrul a fost calificat ca o specie aflată în pericol.

Rumegători fiind, zimbrii sunt adaptați să utilizeze drept hrană o mare diversitate de plante. În rația zimbrului intră peste 130 de specii de plante și 27 de specii de arbori și arbuști. În cea mai mare parte, se hrănesc cu plantele ce acoperă solul pădurii, în timp ce hrana de origine lemnoasă nu re-

prezintă decât un supliment.

Zimbrii se hrănesc intens înainte de răsăritul soarelui pentru a umple rapid cele patru camere stomacale, după pauza din timpul nopții. Apoi se odihnesc și rumegă hrana. Cum acest ciclu este repetat de câteva ori pe zi, hrănirea ocupă aproximativ 50 – 80% din timpul zimbriilor, între răsăritul și apusul soarelui.

Apropiindu-te de acest animal masiv și fioros, realizezi că știe să te înfioare dintr-o clipire. Acțiunile lui neprevăzute te catapulsează involuntar în trecutul istoric. Ai impresia că subconștientul îți joacă

feste la bruștele lui mișcări. Dacă nu ar fi podețul amenajat pe teritoriul rezervației pentru a privi zimbrii în siguranță, atunci nu ar mai fi posibilitatea să admiri aceste animale magnifice din apropiere. Însă, toată splendoarea, ambianța și curiozitatea merită vizita, trăirile fiind unice și deosebite,

Dacă v-am făcut curioși, soluția este „Pădurea Domnească”. Rezervația științifică, fondată în 1993, se află în preajma satului Moara Domnească, comuna Vișoara, raionul Glodeni.

Anual, rezervația este vizitată de circa 6-7 mii de turiști din țară și de peste hotare, în mare parte de elevi ai liceelor din republică și studenți ai instituțiilor de învățământ superior, în special, de la facultățile de geografie, biologie, silvicultură care, în cadrul studiilor universitare, își desfășoară practica de teren, inclusiv pe teritoriul rezervației științifice „Pădurea Domnească”.

**Romina COJOCARU**

Rectoratul, comitetul sindical, corpul profesoral-didactic și angajații Academiei de Administrare Publică exprimă sincere și profunde condoleanțe dnei Stela SPÎNU, doctor, conferențiar universitar, Catedra științe politice și relații internaționale, în legătură cu decesul mamei sale,

**Lucia SPÎNU.**

Dumnezeu s-o odihnească în pace cu cei dreți.

### Abonarea 2017

Continuă abonarea pentru anul 2017 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

**3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.**

**Indice poștal: 76957**

Ziarul „Funcționarul public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

**3 luni - 37 lei 80 bani; 6 luni - 75 lei 60 bani.**

**Indice poștal: 67919**

#### **ECHIPA REDACȚIONALĂ:**

**Mihai MANEA** - șef Secție

**Ion AXENTI** - secretar responsabil

**Luminița BOICIUC** - redactor, designer

**Sergiu VLĂDICĂ** - redactor

#### **A DRESA ANOASTRĂ:**

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 350.

Dat la tipar 30.01.2017

**E-mail:** aap.editura@yahoo.com

#### **CONTACTE:**

**Tel:** 28-40-78



„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicație a Academiei de Administrare Publică.